

הארץ | דעות

לשמור על צלם אנוש גם כשהדם רותח

מיכאל ספרד

התראות במייל

10 באוקטובר 2023

בשבת ביצע החמאס פשע מלחמה מתועב שאין עליו מחילה. העיניים רואות, והלב ממאן להאמין שבני אדם מסוגלים לאכזריות כזאת. טבח בלתי נתפש של מאות אזרחים בבתייהם ובאתר המסיבה, חטיפת אזרחים, חטיפה של ילדים ושל קשישים והתעללות פסיכולוגית סדיסטית במשפחות שיקיריהן נעלמו. האמת היא שמדובר בפשע נגד האנושות, פשע נגד כל מה שאנושי. כל אחד ואחת מאתנו מכירים מישהו או מישהי שנרצחו שנחטפו או שבני משפחתם נפגעו. עשרות אלפי ישראלים וישראליות יסתובבו בשנים הבאות כשבנפשותיהם פגיעות חמורות, מי מהלם

קרוב ומי מפוסט־טראומה. הזוועה אינה נתפשת, ואם יש תוכן לביטוי אובדן צלם אנוש, הסרטונים שזורמים מהעוטף ומעזה מבטאים אותו בעוצמה.

אבל. אבל דיני המלחמה לא נועדו רק למצבים שבהם הדם קר, למצבים שבהם אין זעם מוצדק ותשוקת נקם מובנת. דיני המלחמה הם ויתור של האנושות על הרעיון של איסור מוחלט להשתמש בכוח, ויתור על תפישה פציפיסטית, תמורת אימוץ גישה הקובעת כללי אנושיות בסיסית והגבלות על פגיעה באזרחים. אך בימים שחלפו מאז הטבח בעוטף הולכות ונערמות הכרזות של ראשי המדינה המלמדות שישראל מאמצת, באופן רשמי, מדיניות קרב שעיקרה הפרה של דיני הלחימה בהיקף נרחב מול מיליוני התושבים בעזה. למדינת ישראל יש זכות וחובה להגן על עצמה ועל אזרחיה. היא הותקפה בברוטליות והיא מחויבת לעשות את הנדרש כדי להשיב את הביטחון, אבל בגבולות הדין הבינלאומי.

שר הביטחון, יואב גלנט, הצהיר כך: "אנחנו מטילים מצור מוחלט על העיר עזה. אין חשמל. אין מזון. אין מים. אין דלק. הכל סגור". דבריו והטון שבו נאמרו מציעים ששר הביטחון מנחה את צה"ל לאמץ שיטת לחימה הכוללת הרעבה והצמאה של אזרחי הרצועה. אין הקשר שבו מהלך כזה יכול להיות חוקי או מוסרי. גם מצור, שהוא אסטרטגיה צבאית שיכולה להיות חוקית בתנאים מסוימים, אינו כולל מניעת אמצעי הישרדות לאזרחים המצויים באזור הנצור, ומחייב לאפשר להם לצאת ממנו.

דובר צה"ל, דניאל הגרי, צוטט באומרו על מאות הטונות של הפצצות שכבר הוטלו על עזה כי "הדגש הוא על נזק ולא על דיוק". לחימה, בעיקר באזור אזרחי, מחייבת על פי הדין הבינלאומי נקיטת אמצעי זהירות שימנעו ככל האפשר פגיעה באזרחים ובאובייקטים אזרחיים. אם הדגש, כפי שעולה מדבריו של הגרי, הוא על כמה שיותר נזק

גם על חשבון הדיוק, ברור שהפקודות שניתנו אינן מקיימות את החובה לנקוט אמצעי זהירות. ההבדל יבוא לביטוי במאות אזרחים הרוגים ברצועה — נשים, ילדים וקשישים — שאינם מעורבים בלחימה וחיים תחת משטר דיקטטורי של חמאס.

סוכנות התיאום ההומניטרי של האו"ם דיווחה אתמול ש-130 אלף עזתים נעקרו מבתיהם ושכ-400 אלף שוהים באזורים שאין בהם מים זורמים בשל הפגיעה בתשתיות. בתוך יום-יומיים מיליון בני אדם עלולים למצוא את עצמם במצב דומה. אני מתקשה לדמיין מה יקרה בעזה אם המנהיגות הישראלית תתמיד בהחלטה להתעלם מהאיסורים הקבועים בדיני המלחמה. אכן, פשעי מלחמה יכולים להתבצע לא רק בידי מחזיק קלצ'ניקוב על טנדר טויוטה. הם יכולים להתבצע גם מהבור בקריה וגם ממושב הטייס במטוס או במסוק הקרב. האכזריות נתפשת בעינינו אחרת

כשהפוגע אינו מתבונן בעיניו של קורבנו, אבל
כאב האובדן של אמא, אבא, בן, אחות, בן זוג או
בת זוג אינו משתנה.

בעבר טענו ארגונים כמו "שוברים שתיקה" כי
הוראות הפתיחה באש ומדיניות האש בלחימה
בעזה מתירניות, ומאפשרות פגיעה נרחבת
באזרחים (גילוי נאות: אני משמש בתפקיד יועמ"ש
הארגון). "שוברים שתיקה" לא ייחסו לצבא כוונה
לפגוע באזרחים, אלא אדישות והעדפה מוחלטת
של ביטחון הכוחות הלוחמים על פני האזרחים
באזורי הלחימה. טענות אלו הוכחו מכל וכל,
ואלה שהעלו אותן הואשמו בשנאת ישראל
ובבגידה. הרושם כעת הוא שמה שהוכחש בעבר
נהפך למדיניות רשמית.

לא פשוט לישראלים לחשוב על זכויותיהם של
תושבי עזה בשבוע שבו החמאס ביצע פשעים
שעדיין אי אפשר לעכלם וכשהחברה מתאבלת

ובוכה. אבל האסון של עזה אינו מחכה לתום השבעה, ולכן צריך לומר: מדינת ישראל מחזיקה מיליוני בני אדם במצור אכזרי יותר מ-15 שנה, בתמיכת העולם המערבי כולו. זה דבר בלתי נתפש ובלתי אנושי, ואין שום פתרון לסכסוך המדמם שאינו כולל בסופו כיבוד זכותם של כל בני האדם, בעזה ובשדרות, לחיות חיים של ביטחון ושל כבוד אנושי. זה מתחיל בכיבוד הכללים הבסיסיים ביותר של דיני הלחימה, שנועדו לצמצם את הפגיעה באזרחים.

עו"ד ספרד מתמחה בדיני מלחמה ובמשפט

זכויות האדם הבינלאומי

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

עזה מלחמת חרבות ברזל